

השבוע הורשתי להשתמש במדור מכובד זה, כדי לספר לך סיפור. גיבורו של סיפור זה שמו אבנר. גיבורת הסיפור שמה אלה. שני צעירים ישראליים רגילים. במקרה, ראשיתו של סיפור זה במדור שלי לפני שבע שנים. ובמקרה — מקרה טראגי ונוגע ללב — קראתי השבוע את המשכו ואחריתו, כי ספר קטן שהגיע למערכת. יתכן כי מאות רבות של סיפורים יש ראויים התחילו במדור שלי. סיפורים שהם כיום משפחות, או ידידיות, וגם הרפת קאות לא מעטות. אך בדרך כלל איני יודעת על כך, כי איש אינו טורח לספר לי. רותי עשתה את שנה, רותי יכולה ללכת.

ואילו סיפור זה נודע ברבים, ונרשם בספר. על כן ניתן לנו להכיר את אבנר ואת אלה. דמותם, משפחתם במכתבים, כובשת את הדב — שהרי זו דמות הנוער העברי כפי שאנו אוהבים אותו, טבעי, ישר, אמין, נאמן לעצמו. כל תפוחי היא ששניים אלה אנם אופייניים לכל האנשים שגנו במרוצת השנים למדור, ולרבות הצעירים שהתחנכו ב-12 השנים האחרונות על ברכי העולם הזה.

★ ★ ★
הסיפור התחיל בגיליון העולם הזה (863), שהופיע ערב יום-העצמאות 1954. על שעריו צולם חיל במדיקרב, ורוב עמודי העתון הוקדשו לכתיבת-ענק על חילות צה"ל. למדורי שלי הוקצה רק טור אחד כי אותו גיליון. בראש הטור הופיע המכתב הבא:

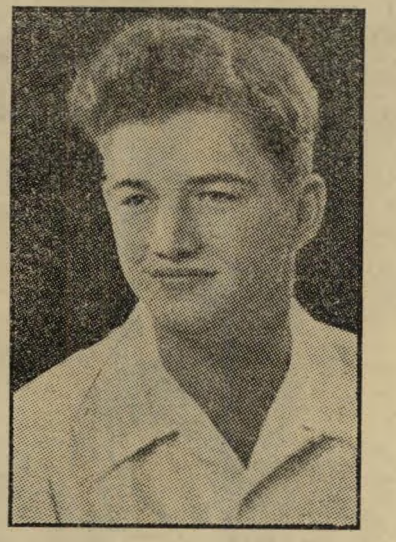
מספר הנערים: 36.
ירושלמית צעירה (22/863) כל-כך התי רגשה לכתוב שהיא מוכנה להתכתב גם על פוליטיקה, עד שהיא שכחה לציין את גי. לה היא אינה סובלת מחוסר חברה או השפעה, ויש לה תפקידים ארגוניים רבים בתנועתה (אותה לא ציינה). היא מוכנה ל- התכתב על כל נושא עם בן 16.5 ומעלה. הנומד עדיין ומתענד לצאת לנח"ל. רק שלא יסבול מרגש-עיונות. כי היא עצמה סובלת מרגש-עיונות. כמה פרטים נוספים: גובהה 163 ס"מ, מספר הנערים 36, שיער חום, עיניים כחולות. המועמד יכול להיות גם קיבוצני, רק שלא יהיה ירושלמי. רק השבוע נודע לי מי היתה הכותבת. אלה איתן, ירושלמית צעירה (או בת 15), היתה חברת תנועת הצופים הדתיים בירושלים. היא החליטה לבחור בכתיבה בתור תחביב, כי "לא היתה לי סבלנות להובי אחר, כמו בולים או פרחים ופרפרים". על שוב שלה את מכתבה אלי. הנוסח המקורי שוב אינו קיים אך אלה זוכרת שהיה מנוסח בהמור.

המטרה היתה "כתיבה" ורק כתיבה. אלה עצמה היתה פעילה מאד בגדוד הצופים שלה, ולא סבלה מחוסר חברה וחברים. היא ניסתה את מזלה בכתיבה לידידים כי חוץ-לארץ, וגם לכמה ידידים בארץ, אך "לא הלך כלום". על כן פנתה אלי.

★ ★ ★
אלה קיבלה כמה וכמה תשובות. מבין כל אלה, בחרה בתשובה אחת שמצאה חן בעיניה. היתה זאת התשובה השניה או השלישית שהגיעה אליה, וזו לשונה: "שלום רב לך 22/863.
מכיוון שלך היה "דב", ונטלת לידך את היוזמה בדבר חיפוש חברים לעט, הרי לא יותר לכל המחפש חברה-לעט, אלא להת' אים עצמו לרשותך שלך.
"מכתבי אליך נתעכב, משום הסיבה ה' פשוטה כי איבדתי את הגיליון בו היתה מודפסת פנייתך, ועד שמצאתי עבר יותר משבוע. אולם דרישותיך לא נשנתו בינ' תיים; כך, על כל פנים, אני מקוה. כמעט וכל דרישה שדרשת אשתדל למלא, ולכן אני מחזיק ביד את מכתבך וכותב. (החזיקי גם את אותו גיליון).
אני מוכן לכתוב על כל נושא, אולם אודיע מראש: אגלה בורות במוסיקה, וב' מקצת את אבנרות.
"כמותך יש לי חברה, ואני אף מעורה ופעיל בה. אני עדיין לומד (שבועית ספ' רותית), מתענד לצאת לנח"ל ואף להמשיך. רוב פסיכולוגי לא גילה בי רגש-נחיתות: פשוט לא ביקרתי עדיין אף אצל אחד. כמה פרטים נוספים: גובהי 1.73 מ', מספר נעלי 43, שער חום, עיניים כחולות. איני ירושלמי. ועתה כמה פרטים אחרים על עצמי, שרבים דרשו במכתביהם לרותי. "לדעתך, יש לי חוש הומור, אולם שאלה היא: מה זה חוש הומור? אני יכול לחזק בדביחה טובה, אפילו שתיאמר על חשבונאי.

אולם בכתיבת פיליטונים אני חלש. זה רק ימנע אותי מלמלא את מכתבי בדביחות בעלות-זקן.
אני מוכן לכתוב על הכל, אולם אני מודה: בכל חיי טרם כתבתי מכתב אחד רציני; כלומר, תמיד כתבתי הביתה בהיותי במחנות וכדומה, אך לא מצאתי די מקום להתגדר בו. ולכן אהיה אולי בלתי גמיש במכתבי הראשונים. נקחה שזה יעביר עם הזמן.
אני רואה שום דבר חשוב שיש להור סיף ולהתעכב עליו, ולכן אני מסיים. הנני לרשותך, אבנר קפלן, רח' המתמיד 10, רמת-גן."

★ ★ ★
איני יודעת מה היתה תשובתה של אלה. גם זה היה, אולי, אופייני לנוער הישראלי: בעוד שאלה שמרה על כל מכתביה של אבנר, לא שמר אבנר על מכתביה של אלה. על כן אנו יכולים ללמוד את תוכן מכתבה רק מתוך מכתבו הבא של אבנר אליה.
4.6.54.
"לא, אלה, שלום.
החזרת לי את הבטחון בעצמי! הש' תחרתי מהרגשה המכרסמת שאני סתם לא-יוצא, שאין שחר לדבריו. על כל פנים — תודה. מהרגל אחד איני יכול להשתח' רר: איני יכול להימנע מלהתפרץ לדברי בן-יחי ולענות לו על דבריו בטרם פג חומם.
הרגל זה מפריע לי בכיתה ובחברה כי אחת. את לא תיתקלי בתקלה זו, היות ודברי יגיעו אליך מעל גבי הנני. אולם לעיתים אני נאלץ לענות במכתב על הערות מסוימות במכתב אלי, ואז אני חושב כי זה שמכתבי פונה אליה, לא יזכור במה דברים אמורים. לכן יש לי הצעה: כל אחד מי

אבנר

איתנו ישמור טיטה ממכתבו, לפחות עד שיגיע מכתב חזרה. לא מסובך, נכון? ...אך יהי אשר יהי — ממכתבך אני למד כי קחים רבים משותפים לשנינו. כי ראש ובראשונה שנינו צופים, וקשורים בכל הנוגע מעובדה זו.
...גם לי יש, כנראה, קשר עם פסי' כולוגיה. ה"חברה" קוראים לי לפעמים "פסיכ"י... כיניו זה הודבק לי בגלל זה שאני מתלהב מכל דבר (אם הוא בעל ערך בעיני). אני, כמו שאומרים, "לוקח הכל ללב". חוץ מזה אני מעורב בכל מיני התפרעויות רמת-גניות (במשטרה עוד לא ישבת).
...מרב פטפוטים על עצמי שכחתי את הצעתך לנושא הראשון: העולם הזה או העתון "המשדכן" כלשונך. לאמיתו של דבר קשה לנקוט עמדה ברורה ביחס לעיתון זה. כי לדעתי אין רמתו קבועה. יש והוא מעניין וטוב כאחת, ויש והוא זול מבחינת תוכנו. לכן יש אולי אמת בטענת אויביו כי העתון נזון מזריקות פורנו-גרפיות סנסצ' יוניות, המכוונות להשגת קהל קוראים גדול. אך בזמן שבין זריקה לזריקה, העתון הוא טוב. עצם העובדה כי העתון מעורר תכור פות ויכוחים ערים בין בני-נוער, מעידה כי הוא מעניין. לא חשוב מה דעות המת' ויכוחים, אולם ברור כי העורכים משיגים את מטרתם המוצהרת: עניין הקוראים.
אני חושב כי העולם הזה יכול לשמש פרשן פוליטי בר-סמכא. סגנונו ההחלטי ואופן מסקנותיו ההגיוניות לכאורה-צור' מים לעתים את אהוני. פוסק הוא בעניינים

שגדולי הפרשנים העולמיים נוהרים בהם בהוצאת משפטם. אולם בחזרת כלי-מבטא לחיים השוטפים, וגם לבעיית רחבות יד' תר, החורגות מתחומם המצומצם של חיי יום-יום, הריהו לא רע. בדבר אוד' אני מודה: אין להעולם הזה מתחרים בקרב עתוני הארץ. מהפכותם של עורכיו הצליחה להתחרו לשכבות מגונות של החברה הישראלית.
ואף אם חיקו עיתונים בחץ לארץ, אל לאויבי העולם הזה להתרעם על כך. שכן מתוך שלילת החברה הישראלית ה' קוראת את העולם הזה עלולים הם להגיע, באופן הגיוני, לשלילת החברה האירופית. אולם בעיני זו, בעיית החברה האירופית וזכות קיומה, אינה נוגעת לעניינינו. ...אני כשלעצמי, מעולם לא חיפשתי מהעולם הזה מתיחות או גירויים כל שהם. מחפש אני בו מעט ידיעות על הנעשה בארץ ובעולם, ידיעות שרק עיתונאיו של שבווען זה רופים אחריהן. אולם לפעמים איני שבע רצון, וזאת כאשר הרפורטז'ה העיקרית היא השוואה בין ה"סכס אפיל" האמריקאי והאיטלקי, אך באתי על סיפוקי

אלה

ברפורטז'ה על צבאות ערב וצה"ל. דבר אחד אני מתנגד לו: אי הבהירות הגממת שבשבווען. איני מתכוון שישעבדו עצמם למפלגה אחת. אולם דרכם צריכה להיות ברורה, להם ולקוראים...
...אודה ולא איבוש: אין ברצוני ש' נתראה לפני שנתכתב זמן ארוך. לאמיתו של דבר, לא רציתי לגלות לך אף את שמי, אלא למצוא איזה שהוא סיפור, ורק פליטת קולמוס בגיליון הראשון מנעתי מכך. אולי זה מנוחך לחלוף על פני אדם שאתה מתכתב איתו, ולא להכירו או לא להשתדל להכירו. אולם מוטב כך. הכתיבה לשמה דורשת זאת.
חזק ואמץ, אבנר קפלן."

★ ★ ★
מי היה הקורא שחיווה דעה כה עצמאית על העתון?
אבנר קפלן נולד בירושלים בימי המאור' רעות, ביום 4' ביוני, 1937. (משמע שהמכתב הג'ל נכתב על-ידו ביום הול' דתו 17'). סבו היה הרב צבי פסח פראנק, רבה הראשי של ירושלים. כך, לגמרי במקרה קישר מדורי בין שני צעירים, ש' שניהם היו ירושלמיים, שניהם דתיים ו' שניהם צופים.
משפחתו של אבנר עברה לרמת-גן, ו' אחרי שהצליח בבחינות, קיבל מילגה בבית' הספר התיכון אוהל-שם ברת-גן. בהיותו בן חמש-עשרה התחיל להדריך קבוצה ב' תנועת הצופים, תחילה ברמת-גן ולאחר מכן בשכונת-עולים.
כחודשים אחרי אותו מכתב, עליו קיבל תשובה, כתב שוב לאלה:
9.8.54.
"לא, אלה, שלום.
...נשארת נאמנה למכתבך במדורה של רות' בהעולם הזה. בו הבנת נכונותך ל' התכתב אף על פוליטיקה, או, כדברך, על הידיעה המצוטטת בהאץ מטייטס בדבר סואן, ארה"ב וכי'.
אם להגיד את האמת, קשה קצת להת' כתב על נושא כזה עם אדם שאינך יודע בדיוק את תחומי התעניינותי ואת מגבלות ידיעותי, אך הואיל וכיתתי היתה ערה ב'

יותר מבחינה פוליטית, וכללה מבית"רים ועד לקומוניסטים, ואף בנות לא מועטות גילו בקיאות מדהימה בדברי מנהיגיהן ה' אידיאולוגיים, הרי אין פלא שפך אני, המכונה בפי מחנכי (פשיסט לפי השקפתו) בשם "סוציאליסט שכמותך", איני "טובן" פי בצמח"ת" כשמתעורר ויכוח פוליטי, ו' יעלו או יורידו את הדגל מעל בניין ה' שגוריות הרוסית או האמריקאית ברמת-גן. ובכן לעניין. בראש ובראשונה אביע את דעתי שאין שמץ של אמת בברורו עתונאי זה. אם היתה הודמנות שלום עם מצריים, היה זה מיד לאחר ההפיכה, כאשר הקצי' נים המורדים חיפשו בעלי-ברית. או יכולנו להציע להם את עזרתנו בגירוש הבריטים מ'סואץ, ועל-ידי כך ללחוץ עליהם לכרית ברית שלום... הודמנות זו הוחמצה. ו' עתה? מה בינינו להציע להם? עתה, כש' זורמים אליהם נשק ועזרה כלכלית מכל צד, יאללו הבריטים החלו מסתלקים מסואץ, עכשיו, שמעמדה של מצריים נתבסס, והיא חותרת לביצור מקימה כמנהיגת ארצות ערב, עתה לא תופיע כבוגדת וככורתת ברית עם ישראל...
הייתי רוצה להוסיף איזה פרט מעניין, הקשור למשהו אחר לגמרי. השבוע ביקרה אצלנו בת-דודותי, שכבר כתבתי לך על אודותיה. הדבר המעניין שאמרה לי, כי עד כמה שאינה טועה, שנינו למדנו בא' תו ג'ן-ילדים, כלומר בג'ן-ילדים של הגברת סקינקי. אם יש לך תמונת הסיים, או אותו הפספוס העומד בשורה העליונה של הילדים, השלישי משמאל — זה אני, ואת כנראה היא אותה ילדה היושבת בשורה השנייה מלמטה, השניה מימין. אם בילוש זה נכון, אני מגיע למסקנה כי העולם הוא קטן, ואילו ישראל אף קטנה ממנו.
הכתובת למכתבך הבא: אבנר קפלן, מחנה העבודה של הצופים, תל-קציר.
אבנר יצא לתל-קציר, וכך החלה ההת' קשרות בינו לבין המקום, שנועדה להסתיים בצורה כה טראגית. לאחר מכן נסע לירוש' שלום — ושמ' ראה את אלה לראשונה פנים אל פנים.
בפגישה זו הירבה לספר לה על חוויותי ממחנה-העבודה, כך שהמכתב הבא נועד בעיקרו שוב לעניינים שבהשקפת-עולם. כמו במכתב הקודם, גם בו ניכר היטב רישומי של העולם הזה ורעיונותיו — ש' אבנר לא קיבל אותם באופן עיוור, אלא בירור ועילת את הנראה לו.

14.9.54.
"אלה, שלום.
...אדם החושב, המאמין באידיאלים ומגשימם — זהו האדם המודרני, ואילו האנזה הטוב הוא מין שארית של השנים של בין מלחמות-העולם, שנות העידורן הבינלאומי, התחסדות המעשה והרות ה' אסונות, שנות התמימות שהולידו את היטלר וכנפיתו".
דבר אחד מתבלט מכל הויכוחים האלה, ומכל הויכוחים שחברים מספרים עליהם ב' זמן אחרון — על גרעין, נח"ל וקיבוץ — מתבלטת הבעייה, הישנה אך הניצחית, של מלחמת אבות ובנים. שוב חוזרת לעינינו הדרימה הידועה בספרות של הזדקנות ה' צעירים. מור עד כמה הורים רבים, שב' צעירותם מרדו במסגרות חיהם ובמוסכמות חברתם, מניסים לכפות את השקפותיהם על בניהם, המגשימים למצוא את דרכם העצ' מאית.
לי נראה ששורש הבעייה נעוץ ביצור הקדום של בני-האדם, הרוצים לראות ב' בניהם את משיכי פעלם. ובעיקר — מגי' נים עליהם מפני קשי-הזיקנה, המדרגות הסבכית של הצעירים דוחפת אותם למע' שים נגד ההורים, ובהתנגשות בין שאיפות הבנים לתאמת ההורים מנצח החזק יותר, והמפסיד מקלל את הצד השני עד סוף ימיו. (נראה מותקת מספר של דוסטויבסקי, כמעט, אבל אין הדבר כן).
לך, בתור בנו של פסיכולוג, יש ב' ודאי מה לאמר בבעיות כאלו. אם יתחשק לך, כתבי על כמה דברים כאלו. אני מסיים את המכתב בהרגשה שמכתב זה ואילך, אין אנו כה מסתוריים איש לגבי רעותה, כפי שהינו עד כה. לגבי ידי' היתה הפגישה עם זו אשר אליה אני כותב, פגישה נעימה ביותר.
ועד למכתב הבא, הצלחה בלימודים ושלוש — אבנר."

★ ★ ★
בסך הכל כתב אבנר לאלה 73 (שבעים) אמו של רב-אלוף ייגאל ידין.